

מבשר ציון

עלון בני קהלא קדישא בירושלים ובוגרי ביהמ"ד "אדרת אליהו"

לקבלה בדוא"ל: a6262670@gmail.com <מס' 87 פרשת כי-תשא תשפ"א>

בינוס חיזוק במלאת עשרים שנה לפטירת מורינו ורבינו הרב זצ"ל

אור לי"ח אדר, יום פטירתו של מורינו הרב זצ"ל, אשר האיר בישראל דרכי העבודה ודרכי קנין התורה, התכנסנו בביה"כ החורבה לחזק ולהפיח בלבבנו את עמודי האש שהעלה שלהבתך להאיר לפני המחנה, לכוון דרכנו ולסלול לנו הנתיבות הישרות אל הדבקות בו ית' ואל קיום רצונו ככל הכתוב בתורתו כצורתה וכנתינתה, מתוך ידיעת מגמתו האלוהית בעולמו שברא, ואומנם אין זה ענין ליום השנה, ובכל יום תמיד שלהבת אור האמת שהעלה מאירה דרכנו, והיום הזה אינו אלא ציון דרך והזדמנות מדי שנה לחדד האמיתויות בקרבנו וללבות השלהבת למען תוסיף ותאיר ימים רבים, וע"י הדרשות הנאמרות לדלות אבני דרך ממסכת עבודת ה' שהקיפה את חייו ונתן נפשו להנחילה לתלמידיו ולדור יבוא. אכן בשנה זו נוספו אל משמיעי משאות החיזוק גם מבני הדור אשר את פניו לא ראו אך גדלו על ברכי דרכיו ויחד עם דברי אלו שזכו לעמוד אצל המעין בימי נביעתו ודלו מן המים החיים להשקותנו, באנו בזאת לערוך האמרים ולהעלותם עלי גליונו, למען נוכל להשקות נפשנו הצמאה לקושט מסריו ודרכיו. וזאת למודעי, שהדברים בחלקם נכתבו ונסדרו קצת בחפזון וכהבנת הכותבים, וכל משגה עלינו יושת. (סדר הדרשות הובאו כסדר שנאמרו בכינוס)

הרב צבי מנדלזון שליט"א

ברשות מו"ר הרב שליט"א וברשות הקהל הקדוש אנשי אמנה שבירושלים עיר הקודש. התאספנו הערב ביום השנה העשרים להסתלקותו של הרב זצ"ל, אשר לשמו ולזכרו תאות נפש, רק לראות אותו, לשמוע אותו לומד, לשמוע איך מקדש או מברך ברכת המזון, כל פרט מחייו שנזכרים, זו תאות נפש. התאספנו היום לא לבכי ולא למספד, אלא לנסות לגעת בשיפולי אדרתו של איש האמת, אדם שמסר נפשו כל ימי חייו. גדול בחכמה. גדול ביראה. אבל אם נתמקד מה היה האדם הזה, כל עניינו היה ביקוש האמת, משנות נערותו ועד זקנותו, לא סטה מהנושא המרכזי שהיה לו בחיים לחפש מה רצון ה', מה הקב"ה רוצה ממני, מה הוא רוצה מאיתנו כעם ישראל. אם נתבונן עשרים שנה אחרי, הדברים מעוררים השתאות רבה, איך בן אדם שהיה בחור צעיר יתום, הגיע מארץ נכריה בלי משפחה, ללא אב ואם, הלך ללמוד בישיבה רגילה, איך הוא הצליח להעמיד דברים אמיתיים שהנשמה תלויה בהם, דברים שכאז"א מהם היה ראוי לברוא את העולם בשביל זה, ואיך דברים שבידו וליבן לעצמו, וכל דבר שהוא בירר הוא שאל אצל חכמי ישראל, וכל אדם שפגש הוא שאל אותו האם

אני צודק אולי אני טועה, והצליח לתקן דברים שהיו מקולקלים נהפכו להיות לנחלת הכלל מתוקנים או הולכים לקראת תיקון. אם ניקח את הנושא של לימוד תורה לתינוקות של בית רבן, שכולם מודים שהעולם קיים על הבל פיהם של תשב"ר, שהדבר היה בשיא השפל, אנשים האמינו שזה גיל כזה שצריך לעבור אותו... קצת לימוד, קצת סיפורי צדיקים... אבל להתייחס לשנות הילדות כשנים משמעותיות ביותר ביחס ללימוד התורה, השנים בהן מחויבים להקנות את המקרא ואת המשנה, זה לא היה היחס עד שהוא בא ומסר נפשו על הדבר הזה. שלא יכול להיות שילדים לא יודעים מקרא. שילדים עוברים עד גיל 13 בלי שקראו פסוק אחד בטעמים. בחדרים הטובים היו שוכרים מלמד שילמד את הילדים טעמים שיוכלו לקרוא את הפרשה או ההפטרות בבר מצוה, ועד היום יש כאלו סיפורים קיצוניים, יש ילדים כאן בארץ ישראל שלא זוכים לסיים חמישה חומשי תורה, שלא זוכים לחזור ולדעת חמישה חומשי תורה, ואיך אדם אחד שמרוב תשוקתו להקב"ה מסר נפשו על זה והתחיל עם הילדים שלו, אח"כ פתח חיידר ועוד חיידר, וזכה שהיום יש רבבה של ילדים שלומדים מקרא, תורה נביאים וכתובים, ואם

טנא מלא ברכות

לידידנו היקרים והנעלים

הרב ישראל זילברמן שליט"א
לרגל הולדת הבת

ונשגב ברכה נאמנה קמיה אביו
מורינו הרב שליט"א
שיזכה לראות רוב נחת מכל יוצ"ח

הרב משה פוקס שליט"א
לרגל הולדת הבן

הרב משה חיים גולדברגר שליט"א
לרגל הולדת הבן

הרב נתן קנופף שליט"א
לרגל הולדת הבן

הרב טוביה ניסטנפובר שליט"א
לרגל הולדת הבן

הרב רפאל קופליק שליט"א
לרגל הולדת הבת

הרב אליהו קאופמן שליט"א
לרגל הכנס בנו אברהם נ"י
לעול מצוות

הרב יצחק עמנואל שליט"א
לרגל נישואי בתו תחי'
עב"ג החתן יוסף-חיים יוחנן נ"י
החתונה תתקיים ביום שני כ"ד אדר
באולמי פכיליון, החופה בשעה 6:30

ניקח את הילדים שכבר למדו, זה רבבות יהודים שלמדו תורה שבכתב בלימוד רציני ובחזרות, שחזורים במעשי האבות, בעשרת הדברות, בדיני התורה, בדברי הנביאים, בהנהגת הקב"ה בעולם, כמו שהרב זצ"ל היה תמיד אומר שבכדי להכיר את עניינו והנהגתו של הקב"ה בעולם, לא די לימוד שור שנגח את הפרה אלא רק מלימוד התנ"ך בשינון ובחזרה בעומק שוב ושוב לחדד הדברים – אנו מכירים את הקב"ה, את רצונו ומגמתו.

כשמסתכלים על הדברים, לא שייך להאמין איך הוא הצליח בזה, הלא הוא לא ישב במועצת גדולי התורה, לא היה ראש ישיבה, לא רב עיר ולא רב שכונה, בן אדם שישב בפינה שלו בשערי חסד, לא רצה לקחת כסף לתלמוד תורה,

ולפרנסתו כתב סת"ם, וברוך ה' זכה לגדל משפחה, שרק בשביל לגדל משפחה כזו אפשר להיות טרוד כל החיים בפרנסה ובחובות ובמה שצריך לגלגל, איך הוא פינה לעצמו זמן וכח לעשות דברים כה גדולים, אם בלימוד תשבי"ר, ואם בשאר דברים שתיקן, אם זה בדרכי העבודה, שכולם יודעים כמה עמל וטרח להעמיד שלא ההתלהבות הרגעית עיקר, לא רק השפתים דולקות או החיזוק הכללי בעבודת ה', אלא לחקור ולדרוש, ספר מסילת ישרים היה נר לרגליו, דרכי ההסתכלות שלו על מצוות, על מועדים על כל דבר איך בודקים ולומדים את זה, איך מסתכלים על זה, לא 'ווערטלאך' וכמה רעיונות, אלא לחקור ולדרוש, אם זה חכמת האמת שהוא ליבן וחקר מה עיקר ומה טפל, כמה להשקיע בזה, ואם בנושא ארץ ישראל וירושלים, כמה שנים כמה שעות שעמל ויגע בזה להעמיד גודל חשיבותה כמקום התכלית והשראת השכינה, מן התורה שבכתב ומן התורה שבע"פ, ומן הדברים שקיבלנו מהגרי"א ותלמידיו בספר קול התור, שכ"כ יגע להעמיד הדברים, שהקב"ה מנהל את העולם ויש לו תכלית, והוא הביא את עם ישראל לאר"י ולירושלים לא סתם, אלא הוא מזריך אותנו למשהו ואנחנו צריכים להיות שותפים בזה.

והוא זכה ברוך ה' שבירושלים על כל חלקיה יושבים יהודים אנשי אמנה יראי שמים מבקשי אמת, הכל מכח בן אדם אחד יחיד, שלא מובן איך זכה לזה.

ובאמת שהתשובה לכך נאמרה במשנה: רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו', אבל אולי ננסה לתמצת כמה נקודות שראינו אצל הרב זצ"ל, שאולי מהם זוכים לדברים הללו ונוכל אף אנו להגיע למדרגות רמות כ"כ ונשגבות, גם בן אדם פשוט שאין לו תלמידים ואנשים שמסתובבים אצלו.

א. הנושא הראשון הוא התפילה. הוא סיפר לי ושמעתי גם מאחרים שכשהוא למד בשיבת מיר היה נוהג במשך שנתיים ללכת לכותל, והוא לא ויתר בימים עם שמש ועם גשם, ימים רגועים וימים מסוכנים, ומה הוא התפלל? אנשים בד"כ מתפללים לקב"ה על פרנסה ברווח, על צער גידול בנים, שיצליחו בלימוד, שהילדים ילכו בדרך ה', כולם דברים טובים וחשובים, אבל הוא התפלל הורני ה' דרך אהלך באמיתך, כבר בגיל כה צעיר הוא הבין שיש לקב"ה רצון בעולם, והוא רצה, זו היתה התשוקה שלו, לדעת מהי הדרך הנכונה לעבוד את ה', הורני ה' דרך!

אני לא יודע אם כל אחד יכול להגיע לדרגות כה גבוהות של בירור אמיתיות, אבל כאו"א במה שהוא מסוגל, במה ששייך אליו, צריך להעמיד את זה לנגד עיניו הקב"ה רוצה ממני משהו, מה הוא רוצה ממני.

ב. הנושא השני הוא הרצינות. כמה שאני ראייתי לא היתה אצלו תנועת יד של נו, ביטול במחי יד שאנשים רגילים לעשות כשמגיעים אליהם עם רעיונות שלא הורגלו בזה. אם היה עושה כזו תנועה, זה רק אחרי שליבן את הדברים וחקר אותם ימים רבים הדק היטב, והגיע למסקנא שהם לא נכונים, אז היה אומר, לזה לא צריך להתייחס. אבל לפני ששמע כל דבר, היה מקבל את הדברים ברצינות, בודק אותם, מלבן אותם, האם זה דרך הישר שהקב"ה רוצה ממני או לא.

ג. הנושא השלישי הוא ה'מתקלא'. לתת משקל נכון לדברים ולדעת שיש עיקר ויש טפל, ובעיקר ג"כ יש יותר עיקרי ופחות עיקרי, אני זוכר שתמא איך יכול להיות שספר על דיני ערב פסח שחל בשבת, היו לו כבר 15 מהדורות, ואילו ספר דרך ה' בקושי נמכר, דיני ער"פ שחל בשבת הם דינים חשובים, ומי שכתב על-כך שכרו בצדו, אך צעק מנהמת לבו איך יכול להיות שעיקרי האמונה, וספרים שמלמדים את האדם מה עניינו בעולמו, מה רצונו של הקב"ה, מה הם דרכיו ומה מטרתו בעולם, איך אפשר להשים את זה בצד. כולנו רוצים לקיים הכל, אבל צריך לדעת איזה יחס לתת לכל דבר, מה עיקר ומה טפל, מה שורש ומה ענף, מה מנהג ומה הלכה, מה המשקל של מעלה ומה המשקל של חיוב, משקל של דרבנן ומשקל של דאורייתא, וכן על זה הדרך.

נקלעתי פעם בליל ר"ה להתפלל בביה"כ מסוים, והמנהג כידוע, לברך איש את רעהו את ברכת 'לשנה טובה', ברמ"א הלשון 'לשנה טובה תכתב' וכך כידוע המנהג ע"פ הגר"א שלא אומרים 'ותחתם', אך המנהג הרווח כהמג"א לומר 'ותחתם' וכך נהגו כל המתפללים שם, וגם אני לא חרגתי מהם. להתחיל להסביר לפלוני או אלמוני מדוע אינני מברכו גם ותחתם... נו, אמרתי גם 'ותחתם'... כשאני יוצא, ממתין לי יהודי שנוהג במנהגי הגר"א ופנה אלי: תפילין כל היום, אה? תכלת? כשמגיע ל'ותחתם'...

זוהי דוגמא של להחליף טפל בעיקר – היפך החינוך של הגר"א. אצל הרב זצ"ל ראינו איך לקח דברים מרכזיים, דברים שגופי תורה תלויים בהם, דברים שהם מצוות דאורייתא,

עליהם שם את כובד המשקל. אדם עלול לשים את כובד המשקל על אמירת 'יואמר' בסוף עלינו, ולראות בזה עיקר בדרכו של הגר"א, בוודאי יש לכך מקום ויש לכל דבר את המשקל שלו, אך הרב זצ"ל לימד כי יסוד דרכו של הגר"א, להעמיד את המשקל הנכון, את הערך העצום שיש לכל חיוב, לכל מצווה מהתורה, לפנות תמיד אל העיקר ואל המרכז ואת זה להעמיד בראש ובראשונה מבלי לוותר. וכך כל חייו, הרב חקר ושקל בכל נושא, כמה הדבר הזה מעלה או חיוב, אם הוא חיוב לא יעזור שום דבר ואם זו מעלה צריך לשקול כמה ואיך.

סיפרו שלפני שהתחיל ללבוש תכלת ניגש אליו יהודי ואמר לו: רבה, אם תתחיל ללבוש תכלת אפשר לסגור את כל החדרים, אנשים יחשבו הוא השתבש. הוא אמר לו: אתה צודק, אבל בוא ונשקול את הענין, כמה הדברים נכונים, אם זה לא ברור שזה התכלת צריך לבדוק, אבל אם זה ודאי התכלת, הקב"ה מצוה אותי ללבוש את זה, אני אלבש את זה כי זו מצווה שלו, אם הקב"ה רוצה שיסגרו החדרים שיסגור, החדרים הם לא שלי הם שלו.

ד. הנושא הרביעי הוא האחריות על כלל ישראל. היו עוד חכמים שטרחו ועמלו בבירור אמיתיות, אבל הוא אחרי שגמר דבר לא אמר שלום עלי נפשי וכך רק אני יעשה, אלא הוא לא נח ולא שקט, הוא דיבר עם אנשים, כ"כ הרבה דיבר עם בני"א באופן שאין לתאר, מסר ימיו ולילותיו שהיו חשובים לו מאוד, כל דקה של תלמוד תורה היה יקר לו ביותר, כך גם זמן שהיה צריך בשביל פרנסה, הכל הניח ומסר את עצמו וזמנו לעולם, הוא מסר שיעורים רבים במסילת ישרים ובחכמת האמת ובשאר חלקי התורה, ולא היה לו מזה שום טובת הנאה כידוע שהחמיר כדעת הרמב"ם לא ליטול שכר על תלמוד תורה, כמה מסירות נפש של ימים ולילות הוא השקיע למען הדברים האמיתיים.

הוא לא ראה זאת כאינטרס אישי, אלא נתברר כאן ענין ברצון האלקי, צריך לזכות בזה את כלל ישראל, והוא זכה שהוא בשערי חסד ובהמשך בירושלים עיה"ק ומצודתו פרושה בכל ישראל, אנשים שמעו אותו מדבר והיו דבריו היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, סיפר לי ר' משה קלצקין על תחילת היכרותו עם הרב, שבשעתיים ששמע אותו מדבר, נתן לו דלק לארבעים שנה.

הקב"ה יעזרנו להתחזק בדרכים שלימד והעמיד. ונזכה לבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

הרב אברהם פנט שליט"א

צעיר אנוכי לימים ואתם ישישים על כן זחלתי ואירא מחוות דעי אתכם, באתר דזקוקין דנורא ובעורין דאשא אין אפשרות לעמוד ולדבר, ועוד יותר שלא זכיתי להכיר ולשמש לפני הרב זכרוננו לברכה, ואם כן מה עמידתי במקום זה?

מצד שני דוקא מתוך מקום זה, כמי ששיך לדור שבא אחרי שהשתרשו הדברים, אחרי שהוחזקו אותם חשיפות, יתכן ח"ו שיעמדו כחזקה שאין עמה טענה, כענינים שהורגלנו וקיבלנו ומסורת היא לנו מאבותינו.

בכל נושא המתברר מחדש תכונת הבירור היא להצית בלבבות השומעים והמבררים את אש האמת, הרעננות והבהירות ממלאת את דעתם, ונעשים כאנשי הצבא במערכותם לעמוד באמת זו בכל כוחם. וכמה שמי הנהר מתרחקים מן המקור הם שוקטים והולכים לאט, ואז מגיעה התהיה במה חלקנו וכוחינו להבהיר ולהתרענן, ולהחזיק בערכים הנכונים בכל הלב.

הגמרא בעירובין (נד:) ממשילה את התורה לתאנה שנאמר (משלי כז יח) 'נוצר תאנה יאכל פריה' מה תאנה זו כל זמן שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים אף התורה כל זמן שאדם הוגה בה מוצא בה טעם.

ומשל שני, ממשילה את התורה לדד שנאמר (משלי ה יט) דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד, מה דד זה כל זמן שהתינוק ממשמש בו מוצא בו טעם אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהם מוצא בהם טעם.

ושמעתי מהרב שליט"א שביאר את ההבדל בין ההבחנות.

במשל התאנה, התאנה עליה רחבים ומסתתרים בהם תאנים שאינם נראים בהסתכלות ראשונה, וכך דברי תורה כמה שאדם הוגה בהם מוצא בהם הבחנות חדשות שלא שם ליבו להם בהסתכלות ראשונה.

ומשל הדד הוא שבמה שכבר השיג בדברי תורה יש לו להתבונן בהם ולמצוא בהם הבטים ועומקים חדשים.

יש כאן מקום להתבונן, איתא בגמרא (עירובין נג.) ליבן של ראשונים כפתחו של אולם ושל אחרונים כפתחו היכל ואנו כמלא מחט סדקית.

וכשנחפש אחר הדבר נראה שדברי המשניות קצרים הם, ודברי הגמרא יותר מתרחבים, ואחריהם הראשנים עוד יותר וכו', אם כן מה הוא זה שאמרו שליבן של ראשונים רחב יותר משל אחרונים.

אך הדבר פשוט שבסיס הדברים, ההנחות וההבקעות הם אלו המצריכות לב פתוח כשל אולם, ואחריהם יקל ללמוד לפתח ולבאר ולהרחיב את הנושאים.

וכמו שכתב רבי ישעיה דיטראני (שו"ת הרי"ד סב) את משל הפילוסוף כנס על גבי ענק. ומשל הדיוט אומר: מי הוא זה החכם הגדול, המוצא את החשמל או המפתח אחר כך מכוונות וכדומה? הלא פשיטא שהמוצא את החשמל הוא החכם והבא אחריו בא מכוחו, ואדרבא מקום הניח לבאים אחריו לפתח ולהרבות.

כן אנחנו, הדורות הבאים אחר כך, אחרי שהובקעו ההבקעות ובית המדרש נעמד, כעת צריך לכבוש את השטח לפכות את בית המדרש, וכמשל התאנה.

אם זה בדברי תורה שזכינו שיש בית מדרש למקרא, אפשר ללכת מהלכים שלמים במקרא בידיעת ה' להכיר את מי שהוציאנו ממצרים וירד על הר סיני והכניסנו לארץ ישראל והנהיג אותנו בכל אותם השנים שהשכינה הייתה בינינו, להכיר את דרכי ה' מתוך המקרא, בטחון בה', תיקון המידות וכו' שכל אותם הדברים הם בית המדרש חי ומפכה שמצית אש האמת בליבות הלומדים.

ואם זה בלימוד הש"ס שאחרי שהתברר שההלכה יוצאת מן הש"ס וכמו שהעמיד רבינו הגר"א בדרך ישרה, יש כאן כר נרחב לפעולה עצומה – להוציא את ההלכה ביושר הסברא מן הש"ס.

ואם בדברי אגדה לבארם על כוונת אומריהם ביושר. ובדרכי העבודה וספר מסילת ישרים והזוכה לחכמת האמת, שכאשר נפתח ונתרחב בדברים אלו נמצא את אש האמת בוערת, את הענינים מתבהרים והולכים ואת הלבבות נפתחים.

וההבחנה השניה היא הבחנת הדד, שכל עניין ועניין יש למשמש בו ולעיין בו, ולמאי דעסקין כל המעלות הלבביות שהרב זכרוננו לברכה בירר וזיקק, כל אחד צריך לעיין בהם ולהתבונן בהם, ולא יועיל לו שכבר התברר והתלבן אם לא ישיב אל ליבו את הענינים האלו.

ולדוגמא – תורה לשמה שב"ה זכינו שבית המדרש מעמיד רקע טוב לתורה לשמה אך עדיין יש להתבונן ולהשיב אל הלב הרבה.

וכן בעניין לקיים כל מאי דאמרו רבנן בתמימות שהלב נפתח בזה הרבה שנראה שלא הכל מובן, ושיש כאלו שאינם מתנהגים כך ואולי הם מצליחים יותר. העיון בכל מצוה מה פנימיותה ומה כוונותיה ועל ידי כך לקיימה בכל הלב.

וכמו-כן האהבה והיראה, לא תעזור לי העבודה והשלמות של קודמי מבלי שאני אדרוש זאת, ומצוות שבלב לא יבאו מעצמם אם אני לא אתבונן בהם. וגם אהבת ירושלים, אהבת השכינה, לא די בכך שאנו ברוך ה' גרים כאן, יש עוד הרבה ליבוי לכל אדם בתוככי ליבו ללבות ולהסיף על אהבה זו.

ולסיום עניין מרכזי מאד, העמדת הרצון לעשות דבר ה' כפי היוצא מן התורה ומדברי הש"ס בתמימות, עד שימלא את כל חדרי הלב עד שאין מקום לפנות לאיך הדבר ייראה או יתקבל בעיני הרואים, אלא כל ליבו נתון לשמוע ולקיים דבר ה'.

יהי רצון שלא נחטא ולא נבוש ולא נכלם מאבותינו.

הרב עקיבא יוסף שכטר שליט"א

ברשות מורנו הרב שליט"א. ברשות מורי ורבותי. איני כדאי ואיני ראוי לדבר בפניכם, אבל רוצים שההתעוררות תהיה מהשכבות השונות של הציבור, שביחד, כולנו דורשים דרכי עבודת ה' כפי שהנחילנו הרב זצ"ל וכפי הדברים שהעמיד.

וירבו הימים ויהיו עשרים שנה וינהו כל בית ישראל אחרי ה' רואים כאן שיש ב'עשרים שנה' התפתחות של דור, של תהליכים, של מחשבות של בני אדם שגורמים לשינוי גם בעם שלם.

אני רוצה לחזור על דברים ששמעתי ממורינו הרב שליט"א, שאמר זאת הן בכינוסי יום השנה, הן בזמנים אחרים, וגם בשיבה חזר זאת באוזנינו והכה על קודקודינו, שמה שהרב זצ"ל פתח והאיר, לא נסתיימה המלאכה, יש עוד רבות מה לעשות וצריך לבקוע האמיתויות, והדרך עדיין ארוכה.

אין אדם עומד על דעת רבו אלא לאחר ארבעים שנה, אבל בכל זאת אולי זה מגיע לאט לאט. תמיד הדברים היו תמוהים בעיני, מה יכול להיות עוד? מה יש עוד לעשות? וכי יש עוד איזה 'תכלת' שאנחנו לא יודעים... יש עוד איזה מצווה שבלב? במה דברים אמורים – שעבודה עוד לפנינו?

בעוניי, אני רוצה להגיד איזה דבר שהתחדד לי באחרונה בענין זה, ואולי כאן טמון הנושא שיש עוד בידנו לעשות ולבקוע. אני מקווה שאני מכוון לדעתו.

אנחנו נמצאים בפרשת כי תשא, ובכל פעם שלומדים את הפרשה הזו, הלב כואב.

עם ישראל עמד במעמד הגדול והנורא "יום אשר עמדת לפני ה' אלוֹקֶיךָ בחורב" "פנים בפנים דיבר ה' עמכם" והנה לא חלפו אלא ארבעים יום בלבד, ופתאום, כזה חטא. היינו במצב הגבוה ביותר, "עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו", ולאחר זמן כ"כ קצר, חטא העגל! האומנם?

זהו כאב לב אחד.

אבל כאב הלב הזה, חוזר לאורך כל המקרא וכל ההיסטוריה.

מי לא יכאב לבו בשעה שלומד ספר מלכים, רואים את שלמה המלך עומד על הכיור, 'ויפרוש כפיו השמימה' ומתפלל את אותה תפילה גדולה ונוראה, ואז מלא כבוד ה' את הבית, האש יורדת מן השמים, איזו שמחה! 'יום שמחת ליבו' – זה בנין בית המקדש. זהו הרגע הגדול של חיבור שמים וארץ! קורא אני עליהם יעמדו יחדיו, אין שמחה יותר גדולה מזו!

הרב שליט"א תמיד אומר: שלמה המלך, זהו 'השפיץ' של הבריא. הוא מביא את הבריא לשיא מעלתה ותכליתה. הנה, הוא מוריד את השכינה לעולם באופן קבוע! זהו. השכינה ירדה לעולם לגמרי! אנו נצבים ביעד למענו יצאנו ממצרים ועשינו את כל הדרך. 'גפן ממצרים תסיע תגרש גויים ותיטעה' ועכשיו, 'ותביאמו ותיטעמו בהר נחלתך', וכל ישראל רואים ברדת האש והענן, כל ישראל רואים איך שמלא כבוד ה' את בית האלקים. אנחנו נמצאים בפסגה.

והנה, חלפו קצת יותר מעשרים שנה, ואז מגיע ירבעם, ומעתה, 'אין לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי לאהליך ישראל עתה ראה ביתך דוד'. ואמרו חז"ל: 'בשלושה דברים מאסו ישראל: בבנין בית המקדש, במלכות בית דוד ובמלכות שמים'.

והלב תמה, הלב כואב, איך זה יכול להיות? הרי לפני רגע אחד, 'רגע' במונחים היסטוריים, היינו בפסגת המעלה, התחברנו להקב"ה בירושלים, "המקום אשר יבחר" – כפי שהוא מוזכר כ"כ הרבה פעמים בתורה. המקום אשר גד החוזה ונתן הנביא מגיעים ואומרים: זהו המקום. דוד ע"פ הנבואה בונה שם מזבח, ושלמה מגיע ובונה בית ומוריד את האש, איך יכול להיות כדבר הזה שפתאום יגידו שיש מזבח בבית אל? לאן הכל נעלם?

ואיש האלוקים מגיע לבית אל ואומר את המשא שלו, והמזבח נקרע וישפך הדשן מן המזבח, ויש במות בישראל, ובני ישראל חוטאים בע"ז עד שגולים, הייתכן כדבר הזה? הרי יש כאן אמת כל כך ברורה! כל כך פשוטה! שה' בחר בציון ויש מזבח אחד!

ואחרי זה בא יאשיהו ומעמיד זאת. וחזקיהו מעמיד זאת שוב – שיש מזבח אחד בירושלים. אך עדיין יהודה מקריבים בבמות, וישראל עובדים לעגלים. כיצד זה קורה?

יש עוד תמיהות רבות וקשות כאלו, אציין עוד אחת.

חזקיהו המלך נמצא בירושלים, למול האיום והסכנה של סנחריב, 'בוזה לך לעגה לך בתולת בת ציון אחריך ראש הניעה בת ירושלים', כולם מסתכלים על חזקיהו מה קורה לך? על מי אתה נשען? אבל חזקיהו בוטח בקב"ה לא אכפת לו מכלום, ובאמת קמים בבוקר ומאה שמונים וחמשה אלף כולם פגרים מתים. חז"ל אומרים שלא היה כזה מאורע מאז יציאת מצרים, כמעט גוג ומגוג ומשיח, אף כאן, הגיעו לפיסגה, 'כל מקום אשר יהיה שם אלף גפן באלף כסף לשמיר ולשית יהיה', כולם יודעים את התורה, אין תינוק ותינוקת מדן ועד באר שבע שלא יודעים הלכות טומאה וטהרה.

ולאחר חמש עשרה שנה, מולך מנשה, ובבת אחת 'ויעש את הרע בעיני ה' וכל החורבן הוא בגלל חטאות מנשה בן חזקיהו מלך יהודה.

כמה הלב כואב כשלומדים את הדברים במקרא, איך זה שלאחר אמת כזו ברורה יש כל פעם שבר מחדש (ובאמת כאן שמעתי שהפשט, שמש"כ דם נקי שפך מנשה הרבה מאוד, משמע שהיו הרבה שהתנגדו) אבל עדיין הקושיא עומדת בעינה.

אז אני רוצה לומר את אשר שמעתי מרבותי: שהדעות האמיתיות 'לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז', נמשלו דברי תורה לזהב וזכוכית, קשים לקנותם כזהב וקלים לאבדם

ככלי זכוכית. כמה שדבר הוא יותר יקר, יותר נעלה, ויותר פנימי, כך קשה יותר לקנותו וקל יותר לאבדו.

אך כפי שלימדונו, יש לדברים שורש.

והשורש הוא חטא אדם הראשון. אנחנו נמצאים בעולם של אחרי החטא – שהפנימיות והחיצוניות לא הולכים ביחד.

הרי כל העולם עומד לכבודו של הקב"ה, 'כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו', היה צריך שכל אבן וכל שיח בשדה יגלו את כבוד הקב"ה, אבל אחר שחטא אדם הראשון, יש פירוד של הפנימיות מחיצוניות. ואנחנו, בשר ודם, רימה ותולעה, 'ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון', אנחנו עומדים חומריים, וענייני הנשמה וענייני הפנימיות רחוקים מעמנו.

נכון, יש הופעות של הקב"ה שעד היום אנחנו מתחזקים מהם באמונה, ועד היום אנחנו שואבים את כל הכוח שלנו מההופעות האלו, אבל זה כל הזמן נשכח בטבע, כל הזמן פועלת עלינו עצת פרעה הרשע, 'תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר', זה היצר הרע שמכביד העבודה בתמידות על ליבות בני אדם, כי כל הזמן העולם צועק משהו אחר, העולם צועק כסף, העולם צועק כבוד, העולם צועק תאוות, ובמקרים הטובים, העולם צועק מעט על יושר וערכים טובים, בפן האנושי... בערך של 'בני אדם'...

אבל העולם לא צועק – שיש פה ענין אלוקי שצריך להופיע בעולם. שכל העולם עומד כולו לנצחיות. שכל התורה האלוקית כולה עומדת לחול ולשרות בארץ. שהקב"ה רוצה לשכון בתוך בני ישראל. את זה העולם לא צועק.

ולכן אפשר ברגע קטן, קטן ממש, לאבד מעלות גדולות מאוד, מעלות של מחשבה, דברים פנימיים, דברים שבקעו והבקיעו את הענין האלוקי בעולם, אפשר לאבד זאת בקלות חלילה.

למעשה, מה אני רוצה לומר, הרי הדברים ידועים, אני מגיע כאחד מצעירי הצאן באמת להתחזק יחדיו ולהתחבר יחד אל השורש.

ראינו מכל האמור, שיש בעולם שתי מציאויות מנוגדות. מציאותו של הענין האלוקי בעולם, תכלית הכל ותכלית כל הבריאה. ומנגד, מציאות המשכחת כל הזמן את המשמעות הגדולה והעצומה הזו.

והתפקיד, לא לתת לשכחה הזו להצליח. לא לתת ל'תכבד העבודה' כעצת פרעה, לטשטש ולעמעם ולגבור על האמת האלוקית. האמת שכ"כ ברורה היא, כ"כ מאירה, כ"כ פנימית, אלא שמשורש חטאו של אדם הראשון עלולה הפנימיות הזו להתכסות, היא בסיכון להיאבד ככלי זכוכית.

זו כוונת הדברים – שעבודה עוד לפנינו. מה שחסר זה לא ה'דברים חדשים' אלא האור שזכינו לו, אותו להבקיע כל העת בקרבנו מבלי לתת לשכחה ולהעלם לגבור. אנחנו מעצמנו ע"י חידוד תמידי, וע"י רבותינו, מהדור אשר ראו, שהרי כמה שאנשים יותר קשורים בשורש – הדברים יותר מאירים אצלם, ובכך הנושא הפנימי יהיה כמעין תמידי הנובע ומפכה בלבנו.

זו הנקודה השורשית והפנימית המחברת את כולנו ואשר כל אחד מאיתנו חפץ בה.

שמעתי מהרב שליט"א כמה פעמים, שיש פעמיים במקרא שעם ישראל מתחבר כולו כאיש אחד.

פעם אחת במעמד הר סיני 'בחודש השלישי ביום הזה באו מדבר סיני', אומרים חז"ל 'כאיש אחד בלב אחד',

ופעם נוספת בעזרא 'ויאספו ישראל כאיש אחד בירושלים'. ושוב באותה תקופה, בנחמיה 'ויאספו כל העם כאיש אחד אל הרחוב אשר לפני שער המים'.

ואמר על-כך הרב: אם רוצים לדעת מהו הענין האמיתי של אומה, מה מקבץ אותם ומה

מאחד אותם, זו הנקודה שהיא שורש עניינו של העם.

אפשר לקחת את גרמניה כמשל, היו שם שמונים נסיכויות, מה איחד אותם? איפה הלב של כולם בער לדבר אחד? כשהגיעו נגד ישראל, כשהגיע אותו רשע ימ"ש במטרה לאבד את ישראל, הוא נגע בנקודה שלהם וכולם התלכדו יחדיו.

עם ישראל יש לו מקום אחד שהוא מתאחד, מקום אחד שנוגע בלב שלו: השראת השכינה. זה מדליק את הלב של כולם. עם ישראל עומד תחת הר סיני – כאיש אחד בלב אחד, הוא הולך להעלות את הארון – כאיש אחד בלב אחד, השראת השכינה זו הנקודה הפנימית של עם ישראל, בזה אין משטינים, בזה מצליחים לגעת בלב של ישראל.

אני אומר זאת כמשל אלינו, אני הקטן מרגיש שאני זוכה לעמוד בתוך כזה ציבור נכבד ונעלה, שכל פעם שאני מסתכל מימיני ומשמאלי ב'כוללי' כל כך הרבה תלמידי חכמים, בכל אבן כאן בציון יש כל כך הרבה תורה, כל כך הרבה שלמות של תורה, מהמקרא, למשנה, לתלמוד, להלכות, לאגדות, אנשים יראי ה', אוהבי ה', מתוקנים בדרכיהם, אוהבים את הבריות, המקום שהוא הלב שלנו והוא המאחד אותנו – זה הדעות הישרות שנחלנו, בזה אנחנו מתאחדים ומתחברים, שמה אנחנו פועלים בשביל כל ישראל (כמו שהרמח"ל אומר: "יהי רצון שיהיה בשביל כל ישראל") זהו הנקודה שלנו.

ומנקודה זו, אני, כחלק מהציבור, פונה מתוך הציבור אל הציבור: בואו נתחבר יחדיו בדעות הנכונות והישרות, לכו נבנה את חומת ירושלים, לא ניתן לאותה עצת פרעה להשכיח זאת מעמנו, אלא לכו ונפשפש בדברים תמיד.

ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו ומעשי ידנו כוננה עלינו ומעשה ידנו כוננהו.

הג"ר אליהו בריי"ט זילברמן שליט"א

שעומדים במסירות נפש להעמיד מה שהנחיל, את זה יש לנו לחזק ולבסס באופן הנכון.

[והרבה פעמים אני חושב לעצמי כמה אני מחויבים להכיר טובה לאבותינו ולרבותינו ולכל אלו שנושאים בעול, ובאמת יש עכשיו התעוררות להחזיק בעול, ובוודאי שכל אחד שיושיט יד וכתף יהיה לו חלק וניר בירושלים].

הבירור והבחירה

יש לנו א"כ להתבונן בנקודה זו. המצווה הכי חשובה והכי כללית בתורה, זה 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב את המוות ואת הרע... ובחרת בחיים'.

זו המצווה שמשנה רבינו מסיים איתה, שזהו כלל הבקשה של הקב"ה מאיתנו – דעו יש חיים וטוב ומוות ורע, וצריכים בחירה, ובחרת בחיים!

עניינו של האדם בעולם זהו הבחירה. ולכן הבחירה יש מדרגות רבות. יש בחירה במובן הכי פשוט, אם לקיים מצווה או ח"ו לא לקיים. לעסוק בתורה או ח"ו להיבטל ממנה.

אך יש גם מדרגות של בחירה יותר פנימיים, לא רק בדברים הידועים, אלא גם בעצם הטוב והרע, צריך בירור מהו הטוב ומהו הרע. ויש תערוכות טוב ורע, וצריך לעשות בירורים מה הם חלקי הטוב ומה הם חלקי הרע. את הטוב נקבל ואת הרע לא נקבל.

והכל נכלל בציווי הכללי: 'ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך'.

לא כל אדם זוכה לכה בחירה השני, ההתבוננות והפשפוש בדברים עצמם אם הם מכלל הטוב ומכלל הרע, והרב זצ"ל היה מיוחד במידה הזו של הבחירה והבירור. לברר ולבחור!

כיום, כשאנו באים אל המוכן וערכו לפנינו שולחן ערוך אחר העמל והיגיעה, אנו לפעמים מתפללים, הלא הדברים כ"כ פשוטים ומפורשים, ברובם זה ממש פשוט, ואיך אפשר להגיד אחרת וכיצד אנשים לא רואים

והדבר הפנימי שבזה, שהאחריות חייבה אותו לברר דברים. המחויבות לברור, זה היה הציר שליווה את כל המציאות.

התפיסה הפנימית שאנו נמצאים ב'גן המבוכה' ושהעולם הוא מטעה והאדם נמצא במלחמה פנים ואחור, בחזית, ובכל מעשה מוטל עלינו לבחור את הנכון, אצלו זו היה מציאות מורגשת. ולכן לא היה לו היסח הדעת מכך.

הטעויות הקיימות של 'האומרים לרע טוב ולטוב רע', חייבו אותו לעשות את הבירור בכל דבר, מה נכון ומה לא נכון, כמה נכון, והיה חושד בעצמו אולי אני גם מאלו שטועים, והיה צריך לשאול עוד פעם את השאלות

היה רגיל לחזור על דברי הגר"א שחכמים הפליגו בשבח מי שיש לו בית הכסא סמוך לשולחנו, שטמון בזה הנושא של הפרדת הפסולת, שאדם צריך לברר תמיד את עיפוש הדעות ועיפוש המידות ועיפוש המעשים, כמו שבית הכסא מברר את עיפוש הפסולת מהגוף, כך במובן הרוחני, צריך תמיד לברר פסולת הרע מהטוב.

ככל שעובר הזמן, אנחנו רואים את הצורך הגדול לעורר ולהתעורר בענין זה, שאנחנו נמצאים בעבודה של בירורים וצריך תמיד לברר. הוא היה מעלה שוב ושוב את הנושאים, והרבה פעמים, אלו שהיו רגילים בזה כבר הרגישו כמו קמחא טחינא, עוד הפעם ועוד הפעם, אך במבט לאחור אנו רואים כמה זה היה דרך של עבודה, השקעה של ביקוש וחיפוש, ולא הניח לעצמו לומר זה כבר פסקנו ואין שאלות ולא צריך לדון בזה, אלא כל פעם התעוררות מחדש.

אני אומר לעצמי, לא כמוסר לרבים אלא כהתעוררות, וכמו שאנו רגילים לשמוע מהרב שליט"א, שח"ו לא נתפס כמו עדה שיש לה עוד כמה מנהגים שונים. אם כך יהיה, זה לא טעות בפרט מסוים אלא עיוות של כל הרעיון בעצמו.

הדרך שהנחיל והדריך, וזכינו שהרב שליט"א ממש מסר נפשו על הדבר הזה, וכך כל הבנים

ברשות הרב שליט"א. ברשות אבי מורי שליט"א.

קשה לדבר באירוע כזה בלי הכנה ראויה. 'זה לי עשרים שנה בביתך', כך אמר יעקב ללבן, עשרים שנה זהו פרק זמן ארוך, ובהתבוננות עשרים שנה לאחר שהרב הסתלק, שעברו כ"כ מהר, אני אומר תחושה אישית, לא חשבנו שאחר כ"כ הרבה שנים עדיין נעמוד במצב שלא יהיה 'אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו', ועדיין צריך, כפי שהזכירו, לעבוד על הבירורים. ובוודאי זה זמן להתחזק ולהתעורר שלא נהיה 'מעמיא מעמיא ואזלא'.

יש בגמ' בפסחים שיש 'גחלים לוחשות' ויש 'גחלים עוממות'. וצריך להיות תמיד 'נופח באש פחם', להבעיר את השלהבת בגחלת ולא ח"ו לתת לזה לדעוך.

ככל שעוברים השנים ואנו מביטים לאחור, רואים יותר את הגדלות.

משל למה הדבר דומה, לאדם שעומד ליד בנין גבוה, כשעומד קרוב אינו רואה את הגובה. אך ככל שמתרחק, ככל שעובר הזמן, מתחילים להבין כמה זה היה גדול ועצום.

וכשמביטים על דמותו, פעמים אדם חושב לעצמו, איך הוא היה נראה בגילי. איך בגיל צעיר, בגיל מבוגר, בגיל בינוני. אדם רואה את הדברים מהמצב שבו הוא עומד. ננסה לעמוד על נקודה מהותית בדרכיו, ממנה נוכל ללמוד ולחזק דרכינו אנו.

אחריות

אחד הדברים המיוחדים, ואולי המיוחד ממש בדרכי הרב זצ"ל, היה זה האחריות.

על נקודה זו אני רוצה לדבר.

מידת האחריות. תמיד הרגיש אחריות. אחריות על עצמו, על חייו, על חיי הנצח, אחריות על כל מצווה, על כל דבר ה', אחריות על הסובב, על הכלל ועל הפרט. תמיד האחריות היתה חדורה בו עד כדי שכאב לו כל דבר.

זאת. אבל הא קמן שלא כל אחד זוכה לראות זאת.

פעם שאלתיו בזקנותו, על איזה ענין ששמעתי שבשנים קודמות היה שייך לחוג מסוים של אנשים מירושלים, שלא כ"כ היה מובן לי איך היה חבר בקהילה זו, מבחינת ההגיון לא כ"כ הסתדר לי.

והוא אמר לי: אומר לך שני דברים. א. יש שם הרבה דברים טובים. ב. אחרי הבירור (שאנו יודעים שעלו אצלו בדם ובדמע) הקב"ה מאיר עיניים.

בתחילה, גיששתי באפילה, כך אמר לי. וכמו בסוגיא, כשאדם אינו מבין פשט ועמל ויגע, ולבסוף הקב"ה מאיר לו פנים, הוא תמה, איך לא הבנתי זאת קודם, הרי זה מה שכתוב. אכן, הבירורים זו העבודה. הגילויים זו המתנה.

תומת ישרים תנחם

בספר משלי יש שני מידות שהספר הולך עימם לאורך כל הדרך. תמימות וישרות.

'איש היה בארץ עוץ איוב שמו והיה האיש ההוא תם וישר'. 'תם' ו'ישר' – מפרש הגר"א במשלי, אלו שתי בחינות בעבודת ה', יש הנהגת ישר ויש הנהגת תמים.

הישר זהו אדם ששם דרכיו ומדותיו ע"פ שכלו ומעמיד אותם בדרך הישר, מברר בשכלו, ע"פ התורה כמובן, מהו הישר.

התם, אינו סומך על שכלו כלל, אלא הולך בדרך התורה בתמים ולא סר ממנה ימין ושמאל.

וכותב הגר"א, שבכל דרך יש סכנה ג"כ.

הישר יוצא למלחמה במדותיו ע"פ שכלו לפי התורה, התם לא יוצא למלחמה כלל. ובכך יש לישר סכנה, ששכלו יכול לטעות.

לתם אין סכנה זו כי אינו משתמש בשכלו.

מאידך התם יש לו סכנה, כי היצה"ר מתנהג בתחבולות. והנחש היה ערום. צריך להתנהג במידת היושר בכדי שלא להכשל במה שהתם עלול להכשל. לעולם יהיה אדם ערום ביראה.

ובאמת שבי' מדות אלו נצרכות לכל דבר. תמיד צריך להשתמש במדות תם וישר. גם

לקבל בתמימות את הדברים בלי לערב את שכלו. וגם להשתמש בשכלו ולברר מהו הישר.

דוגמא לדבר, מצוות תלמוד תורה. צריך מצד אחד תמימות לקבל את השמועה מרבו, מבלי לחקור אולי הרב לא מוסר נכון, אלא לקבל זאת באמונת חכמים. אח"כ את הפירוש והבירור והנפקא-מינות, כאן אסור להשתמש במידת התמימות וחייבים את מידת הישר לחקור מה הפירוש, והאם זה סובל פירוש אחר, ומה הנפק"מ בין הפירושים, ומה יותר ישר, עד שמוציאים הלכה למעשה.

וכך בכל דבר ודבר, צריך תמימות לקבל את רצון ה' את הציווים ואת ההנהגות. ומצד שני את הישרות, לברר על דרך הישרה בכל האמצעים שהקב"ה נתן לנו על פי התורה.

וזה כוח הבחירה שלנו, הבירור התמידי של הטוב והרע.

ובדבר הזה יש מקום להתעורר יחדיו.

התמימות שהיה לרב שלא יכשל, הוא הרבה בתפילות על זה, ובאמת הקב"ה לא ימנע טוב להולכים בתמים ולא יתן להם מכשול אם הם רוצים להמנע ממנו.

וככה הקב"ה נתן לו ס"ד גם בדרך הישר, שיזכה למצוא את הדרך הישרה וילך ישר לפני אלוקים, שלא יהיה דבר אחד על חשבון דברים אחרים ולא יהיה דבר שלא במידתו ושלא במקומו.

אני זוכר שהייתי ילד, פעם אחת אמר לי בחול המועד. היה לו כזו שמחה גדולה מהרעיון שהתחדש לו, הרי כל הזמן היה מדבר על ענין 'המתקלא' שכל התיקונים תלויים רק בדבר הזה שיהיה שיקול דעת, שיהיה היושר בלא נטיה לצדדים.

ואמר לי כך: ידוע שהגר"א אמר שכל דבר רמוז בתורה, ושאלו אותו היכן שמו רמוז, וענה בפסוק 'אבן שלמה וצדק' ש'אבן שלמה' זה ר"ת אליהו בן שלמה. ואמר לי, הרמז הזה הוא ממש רוח הקודש, הוא עומד על פסוק של המשקולות, שהמתקלא הנכונה, להיות אבן שלמה וצדק, לא לנטות לכאן ולכאן, הרי זה ממש מקומו, זה מה שהגר"א כ"כ העמיד. כל כך שימח אותו הבחינה הזו, שזה באמת מקומו של הגר"א בתורה.

התנאים המאפשרים את הבירור

הנקודה הזו של 'ובחרת בחיים', מלבד המצווה על המעשים זו גם מצווה בבירורים של דעות, ומידות, והנהגות, והרצונות של האדם, שצריך לברר את הטוב והרע ולבחור בטוב.

וזה מצריך את מידת הישר כמו שאמרנו, ונצרכים בזה הרבה תנאים כדי שאדם לא ייכשל.

אני חושב לפחות ארבע תנאים שנצרכים בכדי שהרעיון של הרעיון לא יהיה בבחינת יכל דרך איש ישר בעיניו ושהאדם לא ייכשל בכך.

א. שהאדם ירצה לעשות רק מה שהקב"ה רוצה, ולא יהיה לו שום רצונות נוספים. כי אם יש לאדם עוד רצונות, הוא כבר פסול מעיקרא, הוא 'בעל מוס' בשביל המלאכה הזו של בירור ישר,

ב. ריבוי לימוד התורה בכל חלקיה. הלא מהיכן אדם שואב את הישרות ויודע מהו הישר. מן התורה. ולשם כך צריך ידיעת התורה בכל חלקיה ולהבין בכל מקום מה הלב של הענין, רק בכך יש לו את הכלי לבחור את הישר.

ג. באמת ללכת בתמימות עם ה'. ולבטוח שה' לא ימנע טוב להולכים בתמים, לבטוח בו שיורהו הדרך הנכונה.

ד. מה שהתברר לו – באמת מחוייב לכך. אין בירורים סתם. כל בירור יחייב אותו במאה אחוז.

התנאים הללו, אלו הדברים שראינו לפנינו. הבחינות האלו, שלא יהיו רצונות קודמים, ומתוך ריבוי עיון בתורה, ומתוך תמימות מלאה ומוחלטת ואמון ובטחון בה' שאכן יאיר עיניו ולא יטעהו ליפול במכשול, אלו היו אבני היסוד בדרכי הבירור של הרב.

והדבר האחרון, כמובן, שבאמת היה מחוייב לכך. אם זה רצונו של הקב"ה, אז הוא מחוייב במאה אחוז לבצע זאת.

ר' אורי זוהר אמר כשחזר בתשובה, שהיה בטוח שאצל הדתיים הכל ברור. אצל החילוניים שאין כל דרך ואין כל מסורת – הכל לא ברור. אבל הדתיים? בוודאי הכל ברור. וראה פתאום, כל דבר צריך בירור, כל הזמן צריך הכרעות, אפי' בפרט הקטן ביותר

בהלכה יש דעות לכאן ולכאן וצריך בירורים והכרעה.

אנו נמצאים בגן המבוכה. הקב"ה שם אותנו במציאות כזו – שצריך בירורים. זו עבודתנו. יש כאלו שזיכם הקב"ה לברר בעצמן ויש להם הכח לכך. ויש שזקוקים לרבותיהם בכדי לברר הדברים שאין בכחם לברר. אך א"א להימלט מזה. האדם כל העת עושה בירורים. נכונים או לא. אך כל הזמן יש לברר. זהו עולם של בחירה. פעמים טועים ופעמים לא, פעמים בגדול ופעמים בקטן. אך אין פעולה שלא נצרכת למחשבה ולהכרעה – כך או כך.

ולאו דווקא בירורים גדולים בדרכי העבודה ובדברים כלליים ושוורשיים כמו שהרב זצ"ל זכה לעשות. אלא אף בכל פרט ופרט. יש לנו לברר, ואז או שאנו מבררים ביושר או לאו חלילה.

רבי ישראל סלנטר אמר פעם שישנם הרבה שאלות. את השאלות הקלות האדם שואל את הרב. ואת הקשות פוסק לעצמו. שאלה אם תחב כף חולבת לתוך קדירה של בשר, הולך לשאול את הרב, זו שאלה קלה. ע"פ רוב זה באיסור דרבנן. אבל אם אדם צריך לקום בשבע או בשש, ואם יכול לישון עוד שעה, זו שאלה חמורה מאד. ואת זה פוסק לבד. וכן על זה הדרך. כל העת אנו עושים מעשים שיש לנו לברר אותם, ולהכריע נכונה, ולא חלילה מצב שלא מבררים ונותנים לדברים לזרום כמות שהם.

אצל הרב זצ"ל, כל דבר היה בדרך של בירור. כל מחשבה, כל פעולה, אפי' פעולות פשוטות, ללכת לחתונה או לא. אצלו זו היתה שאלה ודיון. רצון ה' שאלך או לאו. כמה זה חשוב אם אבוא או לא. איך עושים סעודת פורים, איך עושים סעודת שבת, איך להתפלל, מתי להתפלל, באיזה ביה"כ להתפלל, כמה להשקיע בתורה, בחסד, במלאכה, בחלקי התורה עצמם כמה להשקיע בכל חלק, בחינוך הילדים, בסדר היום, צורת השבת, המועד, המצוות. הכל עלה במאזנים והיה עם מחשבה, עם דיון, לא הכוונה להושיב ב"ד, גם זה אמנם היה. אך אדם עם עצמו, מחשבה תמידית מה יותר נכון, איך יותר

נכון, שום דבר לא – 'איך שזורם' אלא – בירור והכרעה.

אפשר לראות זאת אצל הבנים שליט"א. תמיד ניתן לשמוע אצלם, בלי משים לב, בשיגרא דלישנא נפלט אצלם המשפט הזה: 'אז מה יותר נכון'. כי כך הם נשמו. מה יותר נכון. זו היתה דרכו, כל דבר היה בדרך של – שיקול והכרעה.

המשמעות העצומה של קיום רצון ה' כראוי

שורש הדבר, כפי שאמרנו, זו האחריות. אחריות לפעול נכון. לדעת שכל הזמן אנו בבירורים, וצריך לברר ולכבוש למול הנחש היה ערום, המנסה ללכוד אותנו, ועלינו להפעיל מחשבה ושיקול דעת.

ממילא מובן מדוע כ"כ כאב את כאב האמת שנתבררה לו. כי זה היה בנפשו. הוא בירר זאת עד הסוף כי זה באמת היה חשוב לו.

הרבה פעמים אנשים חושבים, וכי מה זה כבר משנה כ"כ אם כך או כך, אבל בדברים החשובים להם זה מאד משנה. בשביל דברים החשובים בעיניהם יכולים להפוך עולם ולא ישנו על כך. אצלו כל פרט ברצון ה', היה החשוב ביותר. וכי קלה בעיניך מה הקב"ה רוצה.

אני מדבר לאנשים כערכי. צריך לאמץ את דרך החיים הזו, שכל מחשבה יכולה להיות מנוצלת לאפיקים של ובחרת בחיים. שאדם מחזיק בדברים הכי חיוניים למענם נברא. אדם הולך ללמוד תורה. אם עושה זאת בלי מחשבה, כי כך הוא הסדר יום שלו, אזי זו דרך של מלומדה ולא בדרך בירור. אך אם אדם חושב קודם, מדוע אני הולך ללמוד, איך אני הולך ללמוד, איפה אני לומד, כמה אני לומד, ומדוע ולמה כל זאת ואיך אעשה זאת בצורה היותר טובה ויותר מושלמת – שיהיה לרצון ה' ית', אז עושה זאת בדרך של בירור ומחשבה.

כך בתפילה, כך בגמילות חסדים, כך בהנהגת הבית. כמה פעמים אדם אכן חושב האם הנהגת הבית היא בדרך נכונה, בדרך הישר ע"פ התורה, ע"פ רצון ה', כפי בין אדם

לחברו הראוי וכפי מה שהתורה דורשת ממנו בכך.

ובכל פעם שחושבים ודנים בדברים, עולים צדדים חדשים ותמיד צריך ליתן על כך את הדעת.

הרב אמר על עצמו בסוף ימיו, שהדם הזורם בעורקיו זהו מסילת ישרים וספרא דצניעותא.

ואני חושב שזה ממש התמצית של הענין הזה. התם וישר, מסילת ישרים זהו רצונו, שני הדרכים האלו של הבירורים, הישרות עם התמימות, מתוך ידיעת הרצון הכללי והפרטי של הקב"ה מה רוצה מבני אדם ומהבריאה בכלל, זה היה הדלק שזרם במכונה הזו.

פעם אמר שאנשים שמתחילים לשמוע את הדברים הללו, באים עם תפיסה קודמת, תפיסה כללית שכל הנחלים הולכים אל הים וכל הדרכים טובות ובסוף כל אחד מראה באצבע זה ה' וכו', הוא טען שזה מחוסר הבנה כמה רצון ה' חשוב באמת בעולם.

התפיסה שכל הדרכים טובות, והכל הולך אל מקום אחד, והכל בסדר והכל טוב, ולא משנה אם תלך בדרך זו או בדרך זו, כולם טובים ומה משנה בעצם, במילי דעלמא אולי זה כך. אולי.

אך במילי דשמיא, אמר לי זאת אחרי הרבה מחשבה, זה נובע מחוסר הבנה כמה הדבר חמור. בדברים חמורים, דבר שחשוב לאדם, בשאלה אם לעשות ניתוח או לא, אדם לא אומר כל הדעות טובים וכל הדרכים בסדר. דבר הנוגע לחיי האדם?! מבינים שצריך לברר היטב!

דבר הנוגע לא רק לחיי האדם, אלא לכל המציאות של האדם לנצח נצחים בעולם הזה ובעולם הבא, לעשות רצון ה' באמת ובתמים שלא נסטה ולא נכשל. והא קמן שהדרכים חלוקים זה על זה, אז יתכן שכולם טובים וכולם נכונים!!

הקב"ה יעזרנו שנזכה שתתקיים הנבואה בקרוב 'והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ד' אל בית אלוהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים'.

הג"ר אריה שפירא שליט"א

אמת ואמונה

הרב הדומה למלאך

ברשות הרב שליט"א ברשות כל תלמידי החכמים, שמחתי שזכיתי לשמוע את כל הדברים שנאמרו כאן, כמדומני שאין קידוש ה' גדול יותר במציאות שלנו החשוכה, שיש בית מדרש מלא מפה לפה, ויושבים אנשים ושומעים דברים מופלאים כאלו, דברים המעוררים געגועים לשמוע את הדברים מפי הרב זצ"ל.

אינו דומה מי ששומע את הדברים מפי בעל השמועה בעצמו, אבל לראות את הדור השני והשלישי, גדיים שהנחת נעשו תיישים, לראות אנשים שזכו לגדול על מבועי האמת הפשוטה הזאת, ולראות את היחס שלהם לדבר ה', איך פשוטי המקראות זורמים אצלם בעורקים, כמו שהרב זצ"ל היה אומר שהתורה צריכה להכנס לתוך העורקים של הדם, הוא קרא לזה 'אינפוזיה', כך הוא הגדיר את תלמוד תורה של תינוקות של בית רבן, לראות איך הדברים נטמעים גם בתוך האנשים שלא הכירו אותו.

אני רק אומר את הרגשת לבבי, זה כבר עשרים שנה שאנחנו מעלים זכרונות, ויש כאן מקום גדול להתפעלות, האם יש עוד תופעה כזאת בעולם, אולי אני לא יודע ולא מכיר את העולם, אבל האם יש עוד תופעה כזו בעולם של אדם שהשאיף חותם כל כך גדול.

אני לא מדבר על הגלים הרבים שהאמת בוקעת, אני מדבר על אנשים שעוד זכו להכיר מקרוב, שעשרים שנה אחרי פטירתו הדברים השאירו חותם כל כך גדול, לא מסיבה של מנהיגות, ולא מסיבה של מוסדות, אלא מסיבה אחת ויחידה, כי אי אפשר לעמוד מול הופעה כזאת, שהאדם ששם את עצמו ממש נכנע לה' בצורה כל כך מוחלטת, אזי פשוט זו בחינה של 'שכינה מדברת מתוך גרונו'.

אני לא בא לדבר על האדם עכשיו בצורה על אנושית, אני מדבר על הדברים הכי הכי פשוטים, על אדם שבאומץ לב גדול עמד והאמין לקב"ה, האמין לדברים שלו, וייצג אותם בצורה הכי נקיה שתתכן.

ומי שזכה להתבשם קצת מהדברים, כבר הבין שהוא לא עומד מול ה'גברא', הוא לא עומד מול האיש, זה לא הוא הנושא בכלל.

תוך כדי הדברים אני נזכר, שכשבאתי בצעירותי הוא הכניס אותי בענוותנותו לאחד השיעורים שלו, ונגשתי אליו כל פעם ואמרתי 'אני לא מבין כלום'. והוא אמר לי כל פעם 'תשב', ולא נתן לי לקום. אני לא יודע למה, אבל הוא כך נהג. יום אחד באתי אליו ואמרתי לו ששמעתי שתלמידים כתבו איזה קיצור לשיעור, ראשי פרקים, ואולי זה יוכל לעזור לי קצת. ובשיעור הבא הוא השיג לי את זה, וכשהוא מסר לי את זה הוא אמר 'אבל אם תראה משהו לא נכון, מיד תמחק, ואל תרחם, תסתכל אם משהו לא מדויק'...

מיד מרגישים איך אדם עומד בחרדה מול דבר ה', באיזו אחריות, באיזה דיוק, אז רושם כזה נורא לא יכול להימחות, לא אגזים אם אומר שאין כמעט שום נושא בליבי שאני חושב ואין דמותו עולה מול עיני להיזכר ברושם האדיר הזה.

אינני יודע אם הבנתי מה שהוא דיבר בשיעורים, אולי חלק כן, אדם עומד על דעת רבו הרבה פעמים אחר הרבה שנים, אבל לא באתי ללמוד את הדברים כמו שבאתי לראות את התופעה, הרגשתי שאני עומד ממש בבחינת מתן תורה. פעם ראשונה בחיים שהרגשתי שאני עומד כמו שחז"ל מתארים תלמיד לפני רבו, בלי משחקים, ולא עושים את זה בהצגות וקונצים, אלא תלמיד ורב צריך שיהיה הרב דומה למלאך ה' צבקות, ואז התלמיד יודע איך עומדים ביראה לפני מי שנותן את התורה.

אך כשהתורה היא ח"ו לא מדויקת, והתלמיד מרגיש שהדברים לא נאמנים כמו שה' אמר אותם, אז היחס בהתאם, אם ח"ו נכנס באמצע משהו מהאיש, משהו מהאדם, אז התלמיד אומר גם אני בן אדם, גם לי יש את המקום שלי, ולא ירחק היום שהתלמיד ירצה לעשות במה לעצמו, אבל אם כשעומדים לפני בעל השמועה מרגישים בדיוק את גודל האחריות והענווה הנוראה, ואז אדם לא יכול לעמוד מול הדברים.

חז"ל אומרים (מכילתא פר' יתרו פ"ד) ויהי קול השופר הולך וחזק מאוד, שלא כמידת הקב"ה מידת בשר ודם, מידת בשר ודם כמה שהדברים נמשכים הולכים ונחלשים, ואילו מדתו של הקב"ה שהדברים הולכים ומתחזקים.

כמדומני שבפרק הזמן הזה יש לעורר שוב את הנקודה הזאת, שבאמת משך הזמן אינו גורם משכח, כי אם נזכה לעמוד על הדברים ולאחוז קצת בשיפולי הגלימה, שמי שזכה להיות כל כך נאמן לדבר ה' הדברים רק הולכים ומתחזקים, כי מטבע האמת שאינה נחלשת, כמו דבר ה' שיקום לעולם, שלא חלים עליו כללים של גבוליות במי שמייצג את האמת הצרופה.

בירור אמיתות ה'

שמענו פה דברים נפלאים מהגאון ר' אליהו (ב"ר יו"ט) אבל אני רוצה שוב לחזור על החוויה האישית שלי ממה שראיתי, בכדי שהדברים יהיו לתועלת למי שלא חווה בעצמו.

ר' אליהו דיבר על הרבה הבחנות, אבל יש דבר אחד שהוא לכאורה הלב של הכל, ההבחנה שממנה הכל נובע, מאיפה לחיות. והדבר כל כך יקר, ויש להחזיק הדברים כמו יהלומים. ההרגשה שלי שאני קיבלתי ממש לב חדש, בן אדם חדש. ומה הכוונה לקבל 'מבט חדש', 'לב חדש', 'תפיסה חדשה', מכח

מה? הלב של הרב זה הלב עם האמונה, איש אמונים מי ימצא, התפיסה השורשית שלו באלוקים חיים. ובפרט אם היינו מצליחים לשחזר את הבירורים הנוראים שלו לפני מי הוא עומד בצורה הפנימית, מתוך הבנת הידיעה.

ואנסה בשורות קצרות לסכם מה שזכינו לשמוע ממנו בגדרי האמת והאמונה שמהם שאב את כל היחס שלו לדבר ה' בכלל ולד"ת בפרט:

הדבר הראשון שיש להשתומם הוא על הגבורה הגדולה, שאדם עמד לברר את אמיתות ה', לא רק במובן של לשלול את כל ההגשמה ממנו, אלא ללבן באמת בצורה תמימה וישרה את ההופעה של הקב"ה בעולם.

וכשעמדתי לפניו הרגשתי שזכיתי לעמוד לפני הר סיני. עומד אדם שמוכן לעמוד בכח וגבורה, כמו חייל וגיבור שעומד עם חרב שלופה ומוכן לכרות את כל האפיקורסים בגבורה, בעוצמה, בכאב. ובאחרית ימיו זכיתי לשמוע אותו מדבר באותה רעננות, בכל פעם שמישהו עורר ספק, עורר בגבורה עוד פעם ועוד פעם על הדברים.

כשהגעתי אל הרב זצ"ל בפעם הראשונה התפלאתי מדוע לא שמעתי את הדברים האלו עד עכשיו, שהקב"ה אמיתי, ולא רק אינטואיציה שב"ה גדלנו בתוך אנשי תורה וזה כלי קליטה טוב, אבל זה לא מספיק לעמוד בעוז ובגבורה נגד הקששים ולחקור את האמת כפי שהוא עשה, ואמר לי בהזדמנות ש'מחדר זה אפיקורס לא יצא', וסיפר לי הרבה על דברים שאין עכשיו הזמן להאריך בהם. הגבורה והצורה הזאת, כמה היא הרשימה, שאדם אומר בעוז 'ה' אמת ותורתו אמת', והדברים האלה בהירים יותר מהשמש בצהרים, הם יותר חזקים מכל דבר אחר בעולם, ושום קושיא והרהור לא יכולים להם.

כמה היה חוזר עוד פעם ועוד פעם, ומדבר על המשל הנחמד שלו עם לוח הכפל, כמה שום דבר בעולם לא יזיז את האמת ממקומה, כי הוא לא פטפט, הוא היה מוכן לחזור מול כל ילד בן שבע, עוד פעם ועוד פעם על כל

היסודות מהתחלה, עוד פעם לפתוח שוב ושוב.

אני עצמי שמעתי ממנו פעמים רבות אני לא סופר, והוא סיפר לי כמה פעמים הוא ערך את הדברים שוב פעם ושוב פעם, והכל הגיע מסיבה אחת כי עמד לפני ה' אלוקים אמת, האמת המוחלטת שקיימת בעולם חייבה אותו, כי הוא הכיר אותה, הוא לא יכל היה לראות בה חסרון, ומפני שהוא חווה את הדברים בצורה כ"כ אמיתית ומוחלטת, אז זה הביא אותו לשלב הבא של האמונה.

בירור יסודות האמונה

הרב זצ"ל היה מצטער רבות על כך, שהאמונה היא דבר כל כך נשפל, כל כך הפך להיות דבר חסר ערך. במקרה הטוב 'יהודי מאמין' נקרא אדם שקלט באינטואיציה שלו שיש בורא עולם ומאמין בתורת משה באינטואיציה שלו, אבל אין לזה בכלל שום שייכות בענין האמונה.

מי שפותח את הרמב"ם ביסודי התורה רואה שאין שם מילה אחת 'אמונה'. זה הכל ידיעה, יסודות האמת. מה זה האמונה, לקחו איזה שהוא תרגום מערבית של ספר המצוות, ותרגמו מה שהרמב"ם כלל לא התכוון אליו. ומה שכתב 'להאמין יראתו' הכוונה שם בכלל זה איזה שהוא ביטוי מקרי, ביטוי לבבי, זה כלל לא שייך לענין האמונה. הרב זצ"ל היה צועק שצריך לחתום על דברים מוחלטים, אמיתיים, מי יכול לעמוד מול גילוי של הר סיני, עם ישראל היה במדבר ארבעים שנה, ראו את האמת גלויה בפניהם, והקב"ה עדיין מבקר אותם 'עד אנה לא יאמינו בי', כלומר כל השאלה היא שאלה של יחסי אמון כמה אתה טורח להבין האמת הברורה הזו, בשביל מה היא יצרה את העולם, בשביל מה היא התגלתה על עם ישראל במקום הכי מפורסם בהיסטוריה, ושם היא ריסקה את הקיסרות הכי גדולה, לקחת את בני אברהם ולהוציא אותם לחרות עולם ולהביא אותם אל יעד שהוא חפץ בהם.

אדם שלא עוסק בתחום הזה הוא לא יכול להיות מאמין, בגלל שהוא לא יכול לתת אמון.

אמון זה רק אדם שרואה איך האמת והאמונה מתחברים. איך האמת הברורה הזו הופיעה בעולם כבעלת מגמה ורצון, בעלת הובלה של דברים. וברגע שאדם מכיר בהובלה הזו אז הוא חי בעולם לא כאדם בודד, עוזב ודואג, הוא חי כאדם שנתון תחת שליטת מגמה אלוקית, שעד כמה שהיא אמת ככה היא גם אמינה, 'ומקיים אמונתו'! יש לנו כאן אמת של בעל בריתנו שכרת ברית עם אברהם ופרסם אותה בהיסטוריה.

תוך כדי השיעור הרב היה מרים לפעמים טלפונים ומחזק אנשים שבורים, פעם אחת התקשרה אליו אלמנה שבורה, והוא חיזק אותה בכאלו דברי אמת, בכאלו דברים פשוטים, אבל בכזאת עוצמה, הוא אמר 'את צריכה לקחת פרח, לתקוע בבוד, ולהיות מאושרת שאת שייכת לברית אברהם'! איזה עוצמה של עידוד, של נחמה ושל בטחון, ברגע שהאמת הופכת להיות רעיון שולט, רעיון מוביל, רעיון של היסטוריה.

כמה הרב היה במתק לשונו אומר 'הקב"ה נקרא אלוקי ההיסטוריה', כך הרב היה מתבטא 'ושמי הוי"ה לא נודעתי להם', השם 'הוי"ה' בעולם, הענין האלוקי, כמה שהוא נודע וכמה שהוא מתפרסם, עד כמה שנודע הרצון שלו אי אפשר לנתק ולהפוך את הקב"ה לבעל ספר חוקים ומשפטים, זה לא נקרא 'בעל הרצון', החוקים והמשפטים מקבלים את היחס אליהם רק אחרי שמבינים את עוצמת הרצון שעומד על גביה, שהתורה והמצוות שלנו, התורה הנבראת, היא כולה מובילה כאן בעולם איזה רצון קדום של אלוקי אמת, והיא זו שצריכה את היחס שלנו ואת האחריות שלנו לפרטי הדברים, והבירורים חייבים להגיע אחרי הלב, הלב של הדברים, ההנהגה הפנימית הלבבית הזאת שאדם חייב להיות שתול על ידיעה שהעולם מתברר תחת רצון מגמה אחת שולטת מראשית ואחרית, 'אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלוקים'.

זה היה הלב של הרב זצ"ל. משם הוא שאב את האמון שלו בבעל המגמה, משם הוא שאב את הביטחון שלו. והוא לא היה מאנשי הביטחון האלו שעשו עסק גדול מהענין, כאילו כל סוגיית הביטחון זה בענין של

השתדלות וחוסר השתדלות, הוא לא עסק בזה בכלל עד כמה שאני זכיתי לשמוע ממנו. בעל הבטחון זה כל אדם שחי וכמה שהוא ירחיב את ידיעתו ודאי שתהיה לזה השלכה ודאית גם על השיקולים של כל ענין. דווקא בהרבה פעמים ששאלתי אותו הוא היה דוחף שצריכים להתנהל בדרכים הנכונות הטבעיות. אם ניקח לדוגמא עכשיו את ענין החיסונים, אני אומר את דעתי איך שאני מכיר את הלב של הרב הוא לא היה משקיע בזה יותר משתי דקות חשיבה, הוא היה אומר "זה הסדר, זה הסדר שהקב"ה מנהל את העולם, אז הרפואה תגיע בדרך זו, מה זה משנה, אנחנו חוקרי טבע, אנחנו רופאים, אנחנו מתעסקים בדברים כאלה?".

זה הסדר, זו הצורה. ביטחון לא מגיע במקומות כאלה, הביטחון מגיע אחרי ההשתדלות איך אדם חי פה בעולם, האם הוא חי כאדם עזוב וכאדם בודד, או שהוא חי פה בתחושה שהוא שייך פה לסדר תומך, הוא הולך בעולם כל הזמן בתחושה של 'אחוזת ביד ימיני', כל הזמן הוא מרגיש שהמגמה חלק ממנו וברית אברהם לא תתקיים בלעדיו, כמה הוא מרגיש בעל אחריות, כמה הוא מרגיש שותף לרצון הגדול שעוטף את המציאות כולה, הביטחון השלווה שהוא כל הזמן נתמך.

הרב זצ"ל היה מברר גדול כמו שסיפרו כאן, אבל תמיד המרכיב היה הביטחון. תמיד היה אומר 'הקב"ה לא יעזוב אותנו, לא יניח אותנו, יתן לנו את התמיכה', הוא תמיד הרגיש שמישהו יושב איתו בבית דין ודן איתו יחד, תמיד השיקול במערכת השיקולים היה הנושא של הביטחון, תמיד זה היה במרכז, איפה ואיך הקב"ה מתכוון להוביל את הנהגתו בנידון הזה. הכל היה שותפות, הוא אף פעם לא ישב לבד, תמיד היתה שכינה עמו, תמיד היה ממש 'אלוקים נצב בעדת אלי כפשוטו'. זו הצורה המופלאה שזכינו לראות.

והתקווה, התקווה הגדולה, מי שרואה את התמונה האדירה הזאת לא יכול לחיות בלי תקווה כי בעל הטוב האמיתי לא ימנע טוב ואך טוב לישראל וכל ההבטחות, הוא יושב ומצפה מתי כבר הדברים יגיעו.

באיזו חרדה היה הרב זצ"ל יושב כל הזמן וממש מייחל, מייחל ממש. לא, זה לא היה משחק חיצוני לשבת עם סל ודברים, זה היה יחול פנימי, יחול של אדם שציפה לדברי הנביאים כמו שרש"י אומר (שבת לא, א).

חובת בירור יסודות הדת וגאולת ישראל

ואסיים בדבר אחד: שמעתי שבצעירותו עסק הרב זצ"ל בבירורים בכל כך הרבה נושאים של ת"ת וחלקי התורה, אני זכיתי להכיר אותו ממש בסוף לפני שהנר כבה, ואז כל הלב שלו היה על ציון וירושלים וארץ ישראל ועל הגאולה, וכשאני מתבונן אני רואה את כל הכאב הזה, זה לא היה נושא שמתווכחים על מהלכים אם יש גאולת ישראל אין גאולת ישראל, זו סוגיא אחרת, אצלו זו היתה מלחמה של 'ה' אלוקינו ה' אחד', זה לא וויכוח של שאלה פוליטית או פרטים עם נפק"מ, כי הוא ראה שה' אלוקינו ה' אחד מתגלה בעולם. והכאב הנורא הזה שאפף אותו היה איך אפשר להתעלם מההתגלות? איך אפשר לא לראות את דבר ה'? איזה קידוש ה' אפשר להוסיף בעולם שהנה נאמן הוא ה' אלוקינו ונאמנים דבריו ודבר אחד מדבריו אחור לא ישוב ריקם, לראות את האמת הזאת מגולה לעינינו.

באיזה חביבות היתה חשובה לו כל הבחנה והבחנה, עוד פעם לשוב ולספר את ניסי ה', איך דבר ה' מתקיים ודבר א' לא נפל מדבריו, הדבר הזה היה אחידות אחת של האמת והאמונה והתקווה בכל ליבו, זה היה גדר ליבו. וכשאדם רואה את דבר ה' בצורה כזאת בהירה וברורה כל כך, אז וודאי שבהשלכות הבאות לא ימלטו גם היחס לביטחון והמצוות לקיים אותם בלי מורא וחששות ופחדים, הבטחון בעצם הווית החיים.

כמה אנחנו צריכים לתקן את קליפת עמלק שהיא כולה פסימיות ורואה איך שהרע מתפשט בעולם, וכך בני אדם תופסים את המציאות הכל נראה שחור, נראה כאילו הרע גובר, ובאמת לכאורה כך זה נראה, אבל באמת השאלות הם לא רלוונטיות, כי רק מי שבא מכח האמת והאמונה והמגמה יכול לעמוד מול פחדים ולהגיד אנחנו הולכים

בשם ה' אלוקינו נדגול, אנחנו הולכים מצד בעל הרצון.

קטונתי מלהגיד מסקנות, אבל המעט שאני יכול לומר זה לנסות לרענן את הלב הגדול הזה, כי אם הלב הזה ח"ו יתמעט אז כל השלמויות האחרות הופכים להיות ענין חברתי, הם הופכים להיות סמלים ומותגים חברתיים, יש קבוצה שמקפידה על זה ויש קבוצה שמקפידה על זה, ויש גם כמה אנשים מוזרים ברובע שגם עושים כך וכך דברים, אם לא יראו כאן את אמת ה' ויבינו שהיא מחייבת. ומכח הבירורים החזקים האלה לעמוד ולהעמיד אנשי חיל גיבורי כוח עושי דברו ממש לעמוד במלחמה איש חרבו על ירכו מפחד בלילות, לעמוד ולעוק תורת משה אמת.

כל כך הרבה דברים נשמעים לצערנו הרב, אני שומע אנשים שמייצגים דעות, שאומרים שאפילו אי אפשר להוכיח את אמיתות התורה, הרב זצ"ל היה קורע את הבגדים לשמוע את הדברים האלה. אנשים מרכזיים שמרגישים עצמם כשומרי תורה אומרים כאלו דברים, כזו חרפה להקב"ה, שהוציאנו ממצרים לריק, וכל הרעש הגדול שעשה כל זה בעצם רק להשאיר לנו את האינטואיציה האישית האם השתכנעתי מהסביבה שלי רח"ל, הדברים הללו מזעזעים, אך זה מגיע בגלל שהאמת הלכה ונשתכחה, ועלינו מוטל הדבר להחזיר את האמון בהקב"ה באמת. קודם כל יש אמת ה' ואח"כ תורתו אמת. והתורה שלו האמיתית היא מוסרת לנו את הרצון שלו. קודם הרצון ואח"כ הפרטים והמצוות. לא משנה סדרי הקדמה, משנה שיש פה קומה שלימה של דברים, שנבין שאנו נושאים פה אחריות היסטורית שהקב"ה מסר לנו אנשי דור אחרון להוביל את רצונו כלפי מי שמסוגל לשמוע ומוכן לשמוע שיש כאן סדר שלם של אמת צלולה וברורה, וברגע שהדברים יעמדו בקומה הלבבית הזו, כולם ירצו להשתתף ולהתייחס לדברים באחריות ובדיקת הנכון.

נוכה כולנו שהערב הזה יהיה הערב האחרון לזכר הרב זצ"ל וכל היסודות הגדולים שטרח ומסר נפשו עליהם, וכל הציבור הקדוש כאן יחד עם כל עם ישראל כולם יגלו בקרוב את המגמה הגדולה שתתגלה עלינו בקרוב.

ציטוטים מקלטות של מורינו הרב זצ"ל

בעניין האמון המוחלט בדברי התורה וחז"ל

מה שהרמח"ל אומר "הטוב האמיתי" זה לא רק גדולת עבודת ה' של למען תהיה תורת ה' בפיך אלא זה כל הש"ס, שהטוב האמיתי זה ללוות בצורה כזאת ולא ללוות בצורה כזאת...

אתה רוצה ללוות בבנק אז אתה צריך לאחוז את הרי"ף ביד ימין ואת השיקים ביד שמאל ולראות אם זה מותר, וזהו "הטוב האמיתי". "הטוב האמיתי" כולל שני דברים, גם את הרצון הכללי וגם את הידיעה הפרטית. כל דבר שמתעורר אצל האדם אור אדום הוא צריך בשעת המעשה לעצור ולברר אם מותר או אסור...

למשל יש דין שאסור לאדם לעמוד ליד שדה חבירו כשהיא בקמתה ואף אחד לא יודע את זה אז אולי אין כ"כ תביעה. ר' איסר זלמן היה הולך עם ראש כפוף בחדש ניסן כי אז זמן בישול הקמה. ואף אחד לא זוכר את הגמרא הזו. כשהלך מהבית שלו ל"עץ חיים" דרך שוק "מחנה יהודה" היו ערימות של אבטיחים בזמן העונה בחדש תמוז אז הוא לא היה מסתכל. כיון שזה דבר מרשים ומופלג בצורה שלו אסור שמא יתן עין הרע. זה נקרא "טוב אמיתי", שברגע של ספק או ידיעה שזה אסור אז הוא נמנע מהדבר...

מי שיש לו את הרצון הראשון שחשב שעבודת ה' זהו הדבר הכי יקר והכי אדיר ואמיתי ועליון שיכול להיות, אינו טועה.

כמו מי שסוחר ביהלומים שאינו עושה טעויות מפני שזה יהלומים משא"כ סוחר בעופרת עושה טעויות.

מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה, אם זה לא חמור אצלו אז הוא חושב אני קצת פחות מקפיד, אז מה יש, אני עושה מספיק דברים טובים.

על כל דבר צריך לשקול מה הכי נכון ומה הקב"ה באמת רוצה שהאיש הזה יעשה. אדם יכול לקבוע לעצמו מסמרות: אצלי אין לזוז מותיקין יהיה מה שיהיה. אבל אם יצטרך לשמור על הדוד החולה בהדסה אז אסור לו להתפלל ותיקין. כל הסיבה להתפלל ותיקין, זה רק בגלל שהקב"ה רוצה כך. המסמרות שאדם צריך לקבוע זה שאני מקיים מה שהוא רוצה.

האדם הזהיר יודע שהמכשולים מצויים תמיד בדרך לא טבעית, ואם הוא מדליק את פנס הזהירות אז הכל מתגלה וכל הטעויות מושלכות למצולת ים למקום אשר לא יזכר ולא יפקד עוד.

זה ממש מופת הדבר הזה, מי שחושב על זה לא יעשה טעויות. ומי שלא חושב על זה, כל הזמן דורך על מוקשים.

מקלטת שיעור במסילת ישרים

"הגר"א הוא אחרון החכמים הלוחם נגד שיקולי השכל האנושי, והמהר"ל

הוא לוחם הרשמי, והוא הדורש דרשות. הגר"א אינו דורש דרשות אלא עושה מעשים, ומה שבולט אצל הגר"א שנאמן למקורות וזה המנחה אותו לא שום דבר אחר, זה נובע מאמונה תמימה בקב"ה שאפשר לסמוך על הקב"ה. ראיתי איזה ספר שכותב אמנם חז"ל אמרו במ"ח דרכים התורה נקנית אבל אני אתן לך עשרים עצות מעשיות שיצליחו יותר, צורת החשיבה הזאת היא הרס."

מקלטת שיעור בדרך ה'

אומרים שלימוד המקרא זה לא כ"כ נחוץ, איך אתה אומר כך בזמן שבורא כל העולמות אומר שזה נחוץ. אני לא יודע למה צריך לדעת את כל היוחסין של דברי הימים, אבל אני גם לא יודע למה צריך שלשה הדסים ולא מספיק אחד, צריכים ללמוד הלכות תלמוד תורה בש"ס והם אמרו שצריך ללמוד מקרא.

מקלטת שיעור בדרך ה'

חז"ל אומר שבמ"ח דברים התורה נקנית. פעם דברתי עם איזה מנהל של ת"ת שלקח רבה שהוא קפדן ואמרתי לי שיעלה לו מאתיים דולר, ואז לא יתרגז. אמרתי לו שהתורה לא אוהבת קפדן, והוא אמר שהוא יודע ואף שהתורה אינה אוהבת קפדן הוא עדיף מכח ידיעתו והוא הוסיף שאני נאיבי.

מה שכתוב באבות זה לא עצות של זקנים, זה התורה בעצמה, המ"ח דרכים האלה זה לא שהם ישבו וחשבו אולי זה ואולי זה, אלא הם הוציאו את זה במידות שהתורה נדרשת בהם.

התיקון של עם ישראל זה להחזיר אותם לאמונה התמימה בכל דברי ה', אם יעשו את זה הכל יתוקן, מפני שפה החולשה. היחס לערך כל פרט ופרט מתורה לא עומד במקום הנכון.

כל מה שכתוב במסכת אבות, וכל המוסרים שכתובים בחז"ל זה לא סברת בני אדם אלא זה דבר אלוקי, ומי שמתחכם פה הוא משחק באש, והוא לא יודע להיכן יגיע, זה כמו מי שישאל את הרופא הכי גדול בעולם באיזה תחום מסוים, ואחר כך יגיד סברא: 'אתה אומר שאם הוא יאכל חסה וגזר הוא יהיה בריא, תראה אם הוא לא אוהב את זה יכול להיות שמבחינה פסיכולוגית זה יפריע לו'. כשיש כאן דעה מוצקה המקצועית ביותר שלצורך החיים שלו הוא צריך דוקא את הוויטמינים בצורה כזאת, איך יעזי אדם להתערב בחיים ומות בסברות בלי ידיעות.

מקלטת שיעור בדרך ה'